

บทที่ ๑

ความจำเป็นที่จะต้องมีศาลทหาร

รัฐธรรมนูญของทุกประเทศจะมีบทหนึ่งซึ่งกล่าวถึงการป้องกันประเทศไว้ว่า จำต้องมี "กองกำลังติดอาวุธ" ไว้เพื่อป้องกันประเทศให้พ้นจากการรุกรานจากภายนอก ประเทศ อาทิเช่น

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับบัญญัติว่า "บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ" โดยเฉพาะฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๘๗ บัญญัติว่า "บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ"

- รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการป้องกันประเทศ มาตรา ๑๕๔ บัญญัติไว้ว่า "ชาวเนเธอร์แลนด์ทุกคนมีหน้าที่ร่วมมือในการชำระรักษาไว้ซึ่งเอกราชของราชอาณาจักร และในการป้องกันดินแดนของราชอาณาจักร หน้าที่ดังกล่าวนี้อาจบัญญัติให้เป็นของผู้มีภูมิลำเนาในเนเธอร์แลนด์ที่ไม่ใช่ชาวเนเธอร์แลนด์ใดควย" และมาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า "เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของรัฐ ให้จัดตั้งกองทัพของชาติขึ้น ประกอบด้วยอาสาสมัคร และทหารเกณฑ์ การเข้ารับราชการทหารให้เป็นไปตามกฎหมาย ในกฎหมายดังกล่าวให้บัญญัติถึงหน้าที่ของผู้ที่ไม่สังกัดกองทัพแห่งชาติในการป้องกันราชอาณาจักรไว้ด้วยก็ได้"

- รัฐธรรมนูญแห่งประเทศนอร์เวย์ บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๐๘ ว่า "พลเมืองทุกคนในรัฐจะต้องรับราชการทหารภายใต้กฎหมายและระยะเวลาที่กำหนดอันเดียวกันโดย

^๑ เศรษฐาธิ วงศ์โกมลเชษฐ, รัฐธรรมนูญนานาชาติ งานแปลของสภาวิจัยแห่งชาติ อดับที่ ๓๐. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๖).

ปราศจากความแตกต่างในศักดิ์ ฐานะ และความมั่งมีใด ๆ"

- รัฐธรรมนูญแห่งประเทศเอธิโอเปีย หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า "บุคคลทุกคนในจักรวรรดิมีหน้าที่เคารพและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎเกณฑ์ คำสั่งและข้อบังคับต่าง ๆ ของจักรวรรดิ นอกจากนี้ชนชาวเอธิโอเปียต้องจงรักภักดีต่อองค์จักรพรรดิและจักรวรรดิ มีหน้าที่ป้องกันองค์จักรพรรดิ และจักรวรรดิจากศัตรูทั้งในและนอกประเทศ มีหน้าที่กระทำการในบริการสาธารณะ รวมทั้งรับราชการทหารเมื่อถูกเกณฑ์ และมีหน้าที่ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ"

- รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) มาตรา ๑๓๓ บัญญัติไว้ว่า "การป้องกันประเทศของสาธารณรัฐจีนจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่จะปกป้องความมั่นคงแห่งชาติ และรักษาเสถียรภาพแห่งโลก" มาตรา ๑๓๔ บัญญัติว่า "กองทัพทั้งสามเหล่าต้องไม่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือของดินแดนใดหรือของพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองใดจะใช้กำลังทหารเป็นเครื่องต่อสู้ทางการเมืองมิได้"

แม้แต่ในประเทศสังคมนิยมอย่างสหภาพโซเวียตก็บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญว่า "เป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ของประชาชนทุกคน การรับราชการทหารในกองทัพโซเวียตเป็นหน้าที่อันมีเกียรติของประชาชนชาวโซเวียต" และในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเองก็บัญญัติว่า "กองทัพของสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นของประชาชน หน้าที่ของกองทัพก็คือ การคุ้มครองผลงานของการปฏิวัติประชาชน และความสำเร็จของการสร้างชาติ และป้องกันอธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดนและความมั่นคงของประเทศ"

จะเห็นได้ว่า "ทหาร" ในความหมายของเกือบทุกประเทศ ก็คือ บุคคลซึ่งมาจากการ เป็น "พลเมือง" ของประเทศนั่นเอง ซึ่งเมื่อมีอายุถึงกำหนดตามที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร ของแต่ละประเทศก็มารับใช้ประเทศชาติด้วยการเข้ารับการตรวจคัดเลือกเป็นทหาร ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๓๖ บัญญัติว่า "บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และพนักงานเทศบาลยอมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ หรือวินัย" ตรงกับมาตรา ๔๓ และ ๔๖ ในฉบับ พ.ศ. ๒๕๖๑ ฉะนั้น ผู้ที่เป็นทหารไม่ว่านายทหารหรือพลทหาร ก็มีใช้บุคคลพิเศษอย่างไร คงมีฐานะเป็นพลเมืองธรรมดาที่อยู่ภายใต้กฎหมายธรรมดาทั่วไป ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ หรือความคุ้มครองใดๆ แตกต่างจากบุคคลที่มีได้เป็นทหาร

จากการที่ทหารมีหน้าที่ป้องกันประเทศจึงได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ถืออาวุธหรือควบคุมอาวุธ เช่น เครื่องบินทิ้งระเบิด, ปืนใหญ่ เป็นต้น ซึ่งเป็นการได้สิทธิเหนือพลเมืองธรรมดา จึงจำเป็นต้องมีมาตรการในการควบคุมความประพฤติ และการปฏิบัติงานโดยเคร่งครัดและจริงจัง เพราะหากไม่มีการควบคุมแล้ว จะเกิดผลเสียหายได้ สมดังพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน "เทศนาเสือป่า" ตอนที่ ๑๒ ว่า "ทหารเป็นผู้รับมอบให้ถืออาวุธอยู่ในมือ ถ้าเป็นผู้ที่ไม่อยู่ในศีลธรรมแล้ว ก็อาจจะใช้อาวุธนั้นเป็นเครื่องมือฆาตกรรมคนละเนรพาลใหม่หาชนเคียดแค้นเป็นพิเศษ เหตุฉะนี้ทหาร ผู้ที่ประพฤติดีด้วยคลองธรรม หรือดีด้วยพระราชกำหนดกฎหมายแผ่นดิน ซึ่งมีธรรมเป็นนิตินานนั้นแล้ว ท่านจึงเอาโทษลงอาญาหนักกว่าพลเรือน และเพราะฉะนี้เอง ทหารผู้ประพฤติคนไม่ดี ท่านจึงไม่ให้คงอยู่ในราชการ เพราะเป็นผู้ที่ไม่ไว้วางใจให้เป็นผู้ถืออาวุธ หรือบังคับบัญชาคนที่ถืออาวุธต่อไปไม่ได้แล้ว" ฉะนั้นจึงต้อง

มีกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารและประมวลกฎหมายอาญาทหารขึ้น เพื่อใช้บังคับควบคุมให้ทหารอยู่ในระเบียบวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา โดยเคร่งครัด จะเห็นว่าในพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนประจำปีของทหารทั้งสามเหล่าทัพ จะมี คำปฏิญาณตอนหนึ่งที่ว่า "ทหารจักอยู่ในระเบียบวินัยอันดี, ทหารจักเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา โดยเคร่งครัด" ถ้าทหารมีวินัยดีกองทัพก็อยู่ในสภาพพร้อมอยู่เสมอ ทหารทุกคนต้องอยู่ภายใต้ "วินัยทหาร" และ "กฎหมายอาญาทหาร" โดยไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งเช่นเดียวกับพลเรือน ทุกคนต้องตกอยู่ใต้กฎหมายของบ้านเมือง เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมพลเรือน คือ ศาลยุติธรรม ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการปราบปรามและลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายทหาร ก็คือ ศาลทหารนั่นเอง

นอกจากการที่ทหารจำต้องมีกฎหมายของทหาร ควบคุมเนื่องจากเป็นผู้ที่มีสิทธิพิเศษได้ถืออาวุธ โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การกระทำผิดของทหารบางอย่างถือว่าเป็นความผิดสมควรที่จะได้รับโทษแตกต่างจากความผิดในรูปแบบเดียวกับที่กระทำโดยพลเรือน เพราะเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของทหารซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อราชการทหาร จึงให้มีศาลทหารไว้พิจารณาพิพากษาความผิดของทหาร โดยเฉพาะ ขอยกตัวอย่างการกระทำผิดประมวลกฎหมายอาญาถือว่าเป็นความผิดเพียงชั้นลหุโทษเท่านั้น คือ

- จากประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๗๘ "ผู้ใดเสพยาสุราหรือของเมาอย่างอื่นจนเป็นเหตุให้คนเมา ประพศิวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณะหรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

- จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๘๑ "ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

- จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ "ผู้ใดทรยศคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

“ถ้าการสั่ง เช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำการในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน—หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดดังกล่าวนี้หากผู้กระทำความผิดเป็นทหาร กระทำการฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชา หรือทำร้ายผู้บังคับบัญชา แม้ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายและจิตใจ หรือเสพยาในขณะที่มีหน้าที่เป็นยามรักษาการ หรืออยู่ยามประจำ ทางทหารถือว่าเป็นโทษที่ร้ายแรง กระทำทละเมิดต่อการปกครองบังคับบัญชาทหารสมควรจะมีโทษหนัก จากตัวอย่างความผิดข้างต้น ประมวลกฎหมายอาญาทหาร บัญญัติให้ถือโทษไว้คือ

— จากประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๐ “ผู้ใดเป็นทหาร และ มั่นชดชืน หรือละเลยมีกระทำความผิดอย่างใด ๆ ท่านว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุคงจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญามันเป็นสามสถาน คือ สถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกจนตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒. ถ้ามันมิได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู แต่ได้กระทำความผิดในเวลาสงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไป จนถึงยี่สิบปี

๓. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าห้าปี

— จากประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๔ “ผู้ใดเป็นทหาร ท่านให้ให้เป็นยามรักษาการ หรืออยู่ยามประจำหน้าที่ และมันหลับเสียนในหน้าที่ที่กิตติ หรือเมาสุราในหน้าที่ที่กิตติ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษตามสมควรแก่เหตุคงจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้าราชศัตรู ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไป จนถึงเจ็ดปี

๒. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้า ราชศักรู แต่ได้กระทำในเวลา สงคราม หรือในเขตที่อยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่สามเดือน ขึ้นไป จนถึงสามปี

๓. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้ว ท่าน ให้ลงอาญาจำคุกมันไม่เกินกว่าสองปี

- จากประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา ๓๗ "ผู้ใดเป็นทหาร และมีมัน บังอาจกระทำการประทุรร้ายด้วยกำลังกายแก่ผู้ซึ่งมีอำนาจบังคับบัญชาเห็นมันไซ้ ท่าน ว่า มันมีความผิดของระวางโทษตามสมควรแก่เหตุ คงจะว่าต่อไปนี้ คือ

๑. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้า ราชศักรู ท่านให้ลงอาญามันเป็น สามสถาน คือสถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย สถานหนึ่งให้จำคุกมันตลอดชีวิต สถานหนึ่ง ให้จำคุกมันตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปจนถึงยี่สิบปี

๒. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้นต่อหน้า ราชศักรู แต่ได้กระทำในเวลา สงคราม หรือในเขตซึ่งอยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่ง ขึ้นไป จนถึงยี่สิบปี

๓. ถ้ามันได้กระทำความผิดนั้น ในเวลาหรือที่อื่นนอกจากที่เข้ามาแล้ว ท่านให้ลงอาญาจำคุกมันตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี"

อนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร วางกำหนดโทษไว้เกี่ยวกับเวลา ขณะกระทำผิดต่างกัน กล่าวคือ ถ้าการกระทำผิดต่อหน้า ราชศักรู หรือในเวลาสงคราม หรือในเขตที่อยู่ในอำนาจกฎอัยการศึก มีโทษหนักกว่ากระทำผิดในเวลาปกติ ซึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาฝ่ายบ้านเมืองมิได้กำหนดโทษตามเวลาที่กระทำผิดเช่นนี้ไม่ เพราะ พลเรือนมิได้มีหน้าที่ป้องกันประเทศอย่างทหาร ด้วยเหตุดังกล่าวแล้วนี้จึงจำเป็นต้องมี ศาลทหารไว้คอยพิจารณาความผิดของทหาร โดยเฉพาะขึ้น โดยมีต่อนำทหาร ไปขึ้นศาล พลเรือน

และเหตุผลอีกประการก็คือ หน่วยทหารมีหน้าที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่เลือกที่จะเป็นในราชอาณาจักร หรือนอกราชอาณาจักร (เช่น ในกรณีเราส่ง กองกำลังของไทยไปช่วยมิตรประเทศของเราในต่างประเทศเกาหลี และประเทศ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมาแล้ว) อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ บังคับบัญชาในการรักษาระเบียบวินัยของทหาร ตลอดจนการลงโทษทหาร ผู้กระทำความผิด จะต้องติดตามทหารไปทุกหนทุกแห่ง อำนาจของผู้บังคับบัญชาดังกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับกัน ทั่วโลก จึงจำเป็นต้องจัดตั้งศาลทหารขึ้นเพื่อพิจารณาคดีที่ทหาร กระทำความผิดนอก ราชอาณาจักร ขึ้น ซึ่งศาลประเภทนี้เรียกว่าศาลประจำหน่วยทหาร ศาลประเภทนี้ไม่อาจเทียบกับ ศาลพลเรือนศาลใดก็ได้ เพราะเป็นศาลพิเศษของทหารตั้งขึ้นเมื่อหน่วยทหารปฏิบัติหน้าที่ อยู่นอก ราชอาณาจักร หรือกำลังเดินทางเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่นอก ราชอาณาจักร และต้อง มีกำลังทหารไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน ศาลทหาร ประจำหน่วยทหารนี้มีอำนาจพิจารณา พิพากษาคดีทุกกฎหมาย เว้นแต่คดีที่จำเลยมียศนายพลหรือเทียบเท่าต้องนำไปดำเนิน คดีที่ศาลทหาร กรุงเทพฯ.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย